

Szerkesztői beköszöntő

*„Not much free speech about free speech”
(Frederick Schauer)*

Bár a sajtószabadságról való gondolkodás Magyarországon is több évszázada kezdődött, annak mai világunkban betöltött szerepéről, és szükséges határaitól értelemszerűen csak 1989-et követően kezdődhetett meg az érdemi eszmecsere. A médiajog tudománya hasonlóképpen fiatal. A számos ellentmondással terhes alkotmányos fejlődés, a média világának rohamléptékű fejlődése, és a régi válaszok (amelyek irthon persze újnak számítottak) folyamatos újragondolási kényszere pedig nem segítette elő a sajtószabadság és a médiaszabályozás alapkérdéseinek megnyugtató, és hosszú távon is érvényes megválaszolását.

A Frederick Schauer tollából származó mottó eltérő kontextusban ugyan, de Magyarországon is érvényes (a forrásul szolgáló cikk pedig e lapszámunkban olvasható). A sajtószabadságról és a médiaszabályozásról folytatott honi viták olykor a ‘hitvita’ jellegét öltik magukra, ahol a vitázó felek saját, különbejáratú dogmáik szerint meghatározott, merev álláspontot képviselve, sokszor elbeszélnek egymás mellett. Holott John Stuart Mill óta tudjuk, hogy ha halott dogmává kövül, még az igazság is veszít erejéből.

Magyarország is – hasonlóan a Schauer által kárhozott Egyesült államokbeli állapotokhoz – igaz, hogy már az első alapvető kérdéscsoportnál kirajzolódnak a különböző ‘ideológiai’ álláspontok. Az alapvető kérdés pedig így hangzik: mit jelent a szólás- és a sajtószabadság? Mire valók ezek az alapvető jogok? Egyáltalán, megkísérelhető-e a jogi szabályozás által elősegíteni az alapjukként szolgáló elméleti megfontolások érvényre jutását? Hol húzódnak e jogok határai, ki szabhatja meg azokat, és ki felügyelheti azok tiszteletben tartását?

A sajtószabadság és a médiaszabályozás elméleti kérdéseivel is foglalkozó jogászok alighanem egy képzelt – a média világában divatos kifejezéssel élve –, virtuális birodalomban élnek, ahol homályos könyvtári olvasósobák mélyén, jobbra egymásnak írt tanulmányaik hasábjain megengedhetik maguknak az alkotmányos, sőt az etikus gondolkodás luxusát. Egy olyan világ ez, ahol az erkölcs, a tradíció, a liberalizmus vagy a szabadság nem szitokszavak, de nem is ájult, feltétel nélküli csodálat tárgyai. Csupán azok, aminek lenniük kell: a harmonikus társadalmi együttélés és az egyén kiteljesedésének segédeszközei. Mi, az elméletet is művelő, a médiával foglalkozó jogászok igyekszünk érték-alapú szabályok, egymásnak olykor ellentmondó, de egyaránt morális megalapozottságú érvek alapján véleményt formálni egy-egy kérdésben, és időnként el is hisszük, hogy a társadalom működését e viták befolyásolhatják. Egy alternatív világot konstruálunk, amely időnként – kegyelmi pillanatokban – kétségtelenül átfedésbe kerülhet a valósággal.

A hatályos magyar médiaszabályozás körüli vitákból egyértelműen kiderült, hogy – a korábbi látszat ellenére – jó kétszáz évvel a francia forradalom után sem látszik európai szintű konszenzus a fent említett alapkérdésekre adható válaszok körül. Egy tudományos folyóiratnak elfogulatlanul, a tudományosság kritériumainak megfelelően kell felületet biztosítania az értelmes diskurzus számára. Olykor még e látszólag könnyen elérhető cél is túlzottan ambiciózusnak tűnhet, kevesebbet mégsem kívánunk ígérni ennél. Reményeink szerint új folyóiratunk olyan nyitott fórummá válhat, ahol az érdeklődő közönség megfontolandó, vagy vitákat gerjesztő gondolatokra lelhet. Ha sikerül elérnünk e célt, abból mindenki számára csak nyereség származhat.

Budapest, 2012. július

A szerkesztőség